

Helsingfors/Mariehamn 22.7.2019

Nr 32/19

Hänvisning Ålands lagtings skrivelser
12.6.2019, nr 116, 118,
120, 122 och 124/2019.

Till Justitieministeriet

Ärende Utlåtande över följande av lagtinget 12.6.2019 antagna landskapslagar:

1. Landskapslag om ändring av körkortslagen för Åland
2. Landskapslag om ändring av landskapslagen om tillämpning av fordonslagen,
3. Landskapslag om ändring av vägtrafiklagen för landskapet Åland,
4. Landskapslag om ändring av landskapslagen om besiktning och registrering av fordon,
5. Landskapslag om ändring av trafikbrottslagen för landskapet Åland,

Ålandsdelegationen avger i det följande ett gemensamt utlåtande över ovan nämnda landskapslagar.

Landskapslagarnas huvudsakliga innehåll

Bestämmande av körförbudstider överförs till alla delar från domstolen till polismyndigheten. En ny körkortskategori Tb införs, som berättigar innehavaren att köra en ny typ av långsamtgående fordon, traktorbilar. Giltighetstiden för ett körkort förenat med villkor om alkoholås förlängs. Trafikbrottslagen kompletteras med en ny paragraf med straffstadganden för den som underlåter att föra ett ändrat fordon till ändringsbesiktning eller en fordonskombination till kopplingsbesiktning, underlåter att registrera ett fordon på Åland trots att ägaren eller innehavaren har sin permanenta bosättningsort i landskapet eller bryter mot kravet på användning, fastsättning eller skötsel av registreringsskyltar.

Lagstiftningsbehörigheten

Lagstiftningsbehörigheten gällande landskapets myndigheter, allmän ordning och säkerhet, vägtrafik samt näringsverksamhet tillkommer landskapet helt eller till de delar landskapslagarna reglerar enligt 18 § 1, 6, 21 och 22 punkterna i självstyrelselagen för Åland. I landskapets behörighet gällande vägtrafik ingår bland annat rätten att lagstifta om körkort och om förarutbildning inklusive när ett utländskt körkort är giltigt på Åland. Bestämmelserna om körförbud bör anses som ett i 18 § 26 punkten i självstyrelselagen avsett tvångsmedel som närmast hänför sig till rättsområdena allmän ordning och säkerhet samt vägtrafik, och därmed kan innefattas i landskapsregleringen. Körförbudet är en särskild påföljd i avsikt att förhindra nya brott.

I körkortslagen för landskapet Åland görs ändringar som innebär att bestämmande av körförbudstider till alla delar överförs från domstolen till polisen. I rikslagstiftningen har detta möjliggjorts genom ändringar i lagen om föreläggande av böter och ordningsbot samt körkortslagen. Genom ändringarna utvidgades det faktiska användningsområdet för bötesförfarandet genom att behörigheten att förelägga körförbudspåföljder till alla delar överförts till polisen. Till följd av ändringen kan rattfylleri behandlas i bötesförfarande. Körförbud meddelas i ett administrativt förfarande utifrån ett fällande avgörande.

Med anledning av dessa ändringar konstaterar Ålandsdelegationen att enligt 27 § 22 punkten i självstyrelselagen har riket lagstiftningsbehörighet i fråga om straffrätt med undantag av vad som stadgas i lagens 18 § 25 punkt. Jämlikt sist nämnda lagrum utgör beläggande med straff och storleken av straff landskapsbehörighet inom rättsområden som enligt självstyrelselagen hör till landskapets lagstiftningsbehörighet. Enligt självstyrelselagens 27 § 23 punkt utgör rättskipning med beaktande av vad som stadgas i 25 och 26 §; förundersökning, verkställighet av domar och straff samt utlämning för brott riksbehörighet.

Beträffande detta anförde Högsta domstolen i utlåtande 2.6.2017 (OH 2017/90) över Ålands lagtings beslut 13.3.2017 om antagande av bl.a. landskapslagen om ändring av ordningslagen för landskapet Åland följande:

”Enligt 27 § 22 punkten självstyrelselagen har riket lagstiftningsbehörighet i fråga om straffrätt med undantag av vad som stadgas i den ovannämnda 18 § 25 punkten i samma lag. Rikets behörighet i fråga om straffrätt omfattar entydigt straffrättens allmänna del. Till straffrättens allmänna del hör bland annat brottsbegreppet och påföljderna. Motiven innehåller dock ett konstaterande att landskapet är ”bundet av de allmänna stadgandena i strafflagen som för närvarande finns i 1-8 kap.” (RP 73/1990 rd s. 69)

I 18 § landskapslagen om ändring av ordningslagen för landskapet Åland ingår enligt rubriken ”Allmänna bestämmelser om ordningsbot”. Enligt 1 mom. paragrafen ska inom landskapets behörighet bestämmelserna i 2 a kap. 8 § samt 7 kap. 3

a och 3 b § i strafflagen (FFS 39/1889) samt 1 § och 3 § 1 mom. i lagen om föreläggande av böter och ordningsbot (FFS 754/2010) tillämpas i den lydelse de har när denna lag träder i kraft.

Den lag om föreläggande av böter och ordningsbot (FFS 754/2010) som riksdagen antog 2010 har genom lagen om införande av lagstiftning för en reform av handläggningen av brottmål utanför domstolarna (FFS 983/2016) trätt i kraft 1.12.2016. Samtidigt har även bland annat de ovannämnda stadgandena i strafflagen ändrats genom lag om ändring av strafflagen (FFS 985/2016).

Ändringarna i rikets lagstiftning gäller till stor del själva förfarandet i samband med föreläggande av böter och ordningsbot och ingår därmed i rättsområdet för rättskipning. Riket har lagstiftningsbehörighet på detta område med stöd av 27 § 23 punkten självstyrelselagen.”

Med stöd av det ovan nämnda förenar sig Ålandsdelegationen i det som anförs i ladskapsregeringens lagförslag nr 23/2018-2019 om att rikets lag om föreläggande av böter och ordningsbot utgör riksbehörighet, varvid ändringarna i den även gäller på Åland, men för att den åländska polismyndigheten ska kunna ta över Ålands tingsrätts körkortsärenden förutsätts ändringar i den åländska körkortslagen. I detta avseende föranleder ändringarna av körkortslagen inte några anmärkningar från delegationens sida. Stadganden av rikslagstiftningsnatur kan jämlikt 19 § 3 mom. i självstyrelselagen intas i ladskapslagstiftningen.

Stiftande, ändring och upphävande av grundlag samt avvikelser från grundlag utgör riksbehörighet enligt 27 § 1 punkten i självstyrelselagen. Enligt 21 § i grundlagen har var och en rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en domstol eller någon annan myndighet som är behörig enligt lag samt att få ett beslut som gäller hans eller hennes rättigheter och skyldigheter behandlat vid domstol eller något annat oavhängigt rättskipningsorgan. Offentligheten vid handläggningen, rätten att bli hörd, rätten att få motiverade beslut och rätten att söka ändring samt andra garantier för en rättvis rättegång och god förvaltning ska tryggas genom lag. I regeringens proposition gällande ändringar av rikslagstiftningen (RP 103/2017 rd) har intagits synpunkter som argument för att de aktuella ändringarna uppfyller kraven i grundlagens 21 §. Betydelsefullt i detta sammanhang är att bötesförfarande endast kan användas om den misstänkte uttryckligen samtycker till att ärendet avgörs i ett sådant förfarande och avstår från sin rätt till muntlig behandling. Kraven på erkännande av gärningen och godkännande av den påföljd som föreläggs för den stryks som villkor för användning av bötesförfarandet. Som motvikt till ändringarna som gäller samtycke ges alla misstänkta till skillnad från nuläget möjlighet att anföra besvär hos domstolen över förelägganden som utfärdats på grund av samtycket utan begränsning av besvärsgrunderna. Denna rätt ska vara oberoende av om den misstänkte har erkänt gärningen eller inte i samband med bötesförfarandet. Polisen kan meddela alla körförbud administrativt efter att det först konstaterats i domstol eller i bötesförfarande att föraren gjort sig skyldig till ett visst trafikbrott. Körförbuds-förfarandet

ska basera sig direkt på ett sådant tillräknande, och i polisens behörighet ingår inte straffrättslig bedömning av den gärning som körförbudet baserar sig på. Det är även väsentligt att behörigheten att meddela körförbud blir kvar hos en myndighet och att rättskyddet för den person som berörs av beslutet om körförbud tillgodoses på behörigt sätt. På polismyndighetens beslut tillämpas förvaltningslagens bestämmelser om förvaltningsbeslut, den som berörs av beslutet ska höras och får begära omprövning av beslutet samt vidare söka ändring hos förvaltningsdomstolen i det beslut som meddelats med anledning av omprövningsbegäran. Lagen ska även i fortsättningen ha klara bestämmelser om körförbud och grunderna för det. Om tillgodoräkandet av ett trafikbrott upphävs när ändring söks under straffprocessen, ska körförbudsmyndigheten på eget initiativ bestämma att körförbudet upphör. Med beaktande av speciellt dessa ovan nämnda synpunkter har rikslagsstiftningen kunnat behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Ändringarna i körkortslagen för landskapet Åland motsvarar i detta avseende ändringarna i rikets körkortslag, varför de inte föranleder anmärkningar i behörighetsavseende. Bestämmelsen om överklagande i 70 § i sist nämnda landskapslag överensstämmer med 25 § och 26 § i självstyrelselagen.

Ett delegeringsstadgande har intagits i körkortslagens 48 § 4 mom. Med beaktande av den reglering som finns i nämnda moment kan denna delegering inte anses beröra grunderna för individens rättigheter och skyldigheter, och uppfyller därmed förutsättningarna för delegering i självstyrelselagens 21 § 1 mom. och grundlagens 80 § 1 mom.

Beträffande bedömningen av landskapslagars förenlighet med EU:s regelverk har en överenskommelse ingåtts 4.3.2009 mellan Ålandsdelegationen och justitieministeriet. Delegationen konstaterar att justitieministeriet inte inkommit med en i överenskommelsen avsedd bedömning.

Ålandsdelegationens utlåtande

Ålandsdelegationen har med beaktande av självstyrelselagens för Åland stadganden funnit att hinder för ikraftträdande av landskapslagarna inte föreligger. Tillämpningen av bestämmelserna om traktorbilar i de övriga landskapslagarna förutsätter att landskapslagen om ändring av landskapslagen om tillämpning av fordonslagen träder i kraft, eftersom det i den finns en definition av begreppet traktorbil, nämligen att med traktorbil i landskapslagen avses med vissa avvikelser det som i rikets fordonslag benämns som lätt bil.

Närvarande Ordföranden Lindbäck, ledamöterna Erlandsson, Lampi, Pellonpää och Suviranta.

På Ålandsdelegationens vägnar

Peter Lindbäck
ordförande

Rainer Åkerblom
sekreterare